

ПРОБЛЕМАТИКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КООПЕРАТИВІВ НА РИНКУ

Ветрова Надія Сергіївна,

здобувач вищої освіти спеціальність 073 «Менеджмент»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *було досліджено проблематику зменшення кількості кооперативів та території України через збільшення монополії на ринку. Зазначено шляхи вирішення даної проблеми, спираючись на досвід іноземних партнерів та запроваджену концепцію розвитку аграрного сектору «3+5» у 2016 році.*

Ключові слова: *конкурентоспроможність, монополізація ринку, кооперація, концепція розвитку аграрного сектору «3+5», конкуренція.*

Монополізація ринку є однією із ключових проблем для будь якої виробничої та переробної діяльності. Якщо на ринку з'являється підприємство яке поступово починає захоплювати певну виробничу галузь, спираючись на свою спеціалізується, то малим та новим підприємствам, які лише починають випускати продукцію та набирати цільову аудиторію, дуже важко залишитися у цій сфері та мати можливість хоч якось конкурувати. Недаремно американській соціолог Райт Міллс сказав: «Про вільному підприємстві і про те, що в конкуренції перемагає кращий, більш охоче за все міркують ті, хто успадкував від батьків магазин або ферму». Не дивлячись на це, конкуренція є невід'ємною частиною ринку, що допомагає постійно оновлювати та покращувати продукцію на підприємствах. Але як тоді існувати кооперативам в умовах жорсткої конкуренції та монополізації ринку, враховуючи той факт, що на території України станом на 2021 рік працюючих кооперативів у сільському господарстві становило 700. При тому що їх частина на сільськогосподарському ринку складала майже 1%.

Для проведення аналізу та отримання нейтрального кінцевого висновку були використані матеріали з таких досліджень: М. А. Лендела «Розвиток кооперативних відносин в аграрному секторі України», М. Приліпко «Перспективи розвитку обслуговуючої кооперації малих сільськогосподарських товаровиробників», Р. Кисиль «Як монополія вбиває ринки і чому це погано» та ін. Спираючись на Закон України «Про кооперацію» треба зазначити що кооперація це система кооперативних організацій, створених з метою задоволення економічних, соціальних ті інших потреб своїх членів. Враховуючи той факт, що світ мешкає у системі ринкових відносин, де прибуток має вагоме значення і основною метою будь-якої діяльності є отримання та збільшення прибутку, то у сучасних реаліях акцент з боку

задоволення соціальних потреб перейшов на економічний. На жаль, це не врятувало ситуацію зі зменшенням кількості кооперативів на території України. На території нашої держави функціонує невелика кількість кооперативів. При цьому їх кількість постійно зменшується. Це пояснюється тим фактом що кооперативи почали масово об'єднуватися в один цільний. Це пов'язано з намаганням бути спроможними конкурувати зі створеними монополіями у тій чи іншій сфері.

В умовах ринкової економіки конкурентоспроможність продукції являється одним з ключових параметрів при вході та намаганні заволодіти певним ринком товарів чи послуг. Під поняттям конкурентоспроможності розуміють комплекс показників продукції та рівня технічного оснащення підприємства, котрі при отриманні кінцевого результату допоможуть товару конкурувати, а саме бути кращим ніж у існуючих конкурентів на ринку. Конкуренція є рушійною силою, що сприяє розвитку підприємства, але що роботи якщо на ринку існує монополія. Американський економіст Генрі Ллойд висловив тезу що: «Монополія- це бізнес у кінцевій своїй подорожі.», це безумовно так для підприємства стати монополістами на ринку означає дійти до кінця свого розвитку, а потім лише намагатися залишатися лідерами ринку. Однак що робити малим підприємствам, котрі тільки починають виходити на ринок та розвиватися, бо при відсутності монополії при рівній конкуренції підприємства одночасно розвиваються та підштовхують один одного до покращення товарів. Головним недоліком можна зазначити той факт що монополісту на ринку не вигідна конкуренція, бо вони самі є головним конкурентом для інших.

Основною проблемою та гальмуванням розвитку кооперативного руху на території України є відсутність фінансової підтримки від держави та створення програм для розвитку кооперації. Дуже багато експертів стверджують, що закон про кооперацію потрібно змінювати, щоб передбачалося отримання прибутку на підприємстві. Вже були зроблені заходи для розвитку кооперативного руху, у 2016 році було запропонована нова концепція розвитку аграрного сектору, котра мала назву «3+5». Дана концепція мала окремий напрям розвитку малих підприємств, які за своїми характеристиками ідеально підходили для опису кооперативу. У ній було зазначено, що держава буде надавати пряму підтримку малим та середнім товаровиробникам з площею до 500 га. Та окремим пунктом було зазначено підтримка розвитку малих кооперативів, котрі спеціалізуються у вівчарстві, ягідництві, кролівництві та вирощуванні спаржі з часником. Отримавши вагому підтримку від держави, кооперативи зможуть покращити свою продукцію за рахунок отримання нового обладнання та впровадження новітніх технологій на виробництві, а держава буде займатися просуванням товарів на внутрішньому ринку, а в деяких випадках налагодженням каналів експорту продукції.

Провівши глибокий аналіз даної проблематики у сільському господарстві, пов'язану з розвитком кооперативів, можна зробити висновок, що монополізація ринку дуже сильно руйнує конкурентоспроможність малих

підприємств, але завдяки втручанню держави дану ситуацію можна врятувати. Також треба наголосити на тому, що кооперативи повинні змінити підхід до виробництва продукції, і взявши за приклад кооперативи у США. Наприклад, основною причиною високої конкурентоспроможності на фермерських підприємствах у США пов'язаних з обробкою молока є те, що вони не тільки виробляють продукцію а й одразу її пакують і експортують в середні штату чи в іншу країну, таким чином налагоджуючи зовнішньоекономічну діяльність. На жаль, наразі на території України поки що таких кооперативів немає, але підґрунтя було створено завдяки концепції «3+5».

Список використаних джерел

1. Гусейнов Ф. «Разом до розвитку: чому інвестувати у кооперативи стає вигіднішим» [Електронний ресурс]- 2021. - Режим доступу до ресурсу: <https://agravery.com/uk/posts/show/razom-do-rozvitku-comu-investuvati-u-kooperativi-stae-nadijnise>

2. Лендель М. А., Збарський В. К., Талавира М. П., Газуда Л. М. «Розвиток кооперативних відносин у аграрному секторі України» [Електронний ресурс]- 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/19222/1/РОЗВИТОК%20КООПЕРАТИВНИХ%20ВІДНОСИН.pdf>

3. Закон України «Про кооперацію» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15>

4. Приліпко С. М. «Перспективи розвитку обслуговуючої кооперації малих сільськогосподарських товаровиробників» [Електронний ресурс] – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5030>

5. Кисиль Р. «Як монополія вбиває ринок і чому це погано» [Електронний ресурс] – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.rbc.ua/ukr/styler/monopoliya-ubivaet-rynki-pochemu-eto-ploho-1605704430.html>

6. Свєреда З. «Кооперації в Україна: як посієш, так і пожнеш» [Електронний ресурс] – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://farmer.co.ua/ru/presa/item/508-kooperatsiia-v-ukraini-iaak-posiiesh-tak-i-pozhnesh>

Abstract. *The problem of reducing the number of cooperative in Ukraine because of dominance monopoly in the market is common. During the research was mention how Ukraine facing and deal with that problem using the concept of agricultural sector development «3+5».*

Key words: *competitiveness, market monopolization, cooperation, competition, the concept of agricultural sector development «3+5».*

Науковий керівник:

Червен І. І.,

д-р екон. наук, професор, професор кафедри готельно-ресторанної справи та організації бізнесу,

Миколаївський національний аграрний університет